

Lopen kunta
Perusopetus

OPPIMAAN KOULUN ULKOPUOLELLE Kouluretki- ja leirikouluohjeet

SISÄLLYSLUETTELO

1. Koulun ulkopuolinen opetus
 - 1.1. Osapäivän tai koko päivän retki
 - 1.2. Yön yli kestävä retki
2. Suunnittelu
 - 2.1. Toimintasuunnitelma
 - 2.2. Tiedottaminen
 - 2.3. Osallistuminen
3. Kustannukset
 - 3.1. Perusopetuksen maksuttomuus
 - 3.2. Varainhankinta
 - 3.3. Tilausten tekeminen ja laskujen maksaminen
4. Vastuu, oikeudet ja velvollisuudet
 - 4.1. Opettajan oikeudet ja velvollisuudet
 - 4.2. Oppilaan oikeudet ja velvollisuudet
 - 4.3. Huoltajat
 - 4.4. Vakuutukset
5. Kouluretken tai leirikoulun kulku
 - 5.1. Matkasuunnitelma
 - 5.2. Leirikoulusopimus
 - 5.3. Kuljetukset
6. Opettajan muistilista

Lähteet

Liitteet

1. Koulun ulkopuolinen opetus

Uusi perusopetuksen opetussuunnitelma ohjaa yhä enemmän monipuolisiin oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä yhteistyöhön koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on laatia kouluilleen ohjeet ja toimintamalli koulun ulkopuolisen opetuksen toteuttamisesta ja perehdyttää henkilöstö niihin.

Tämä kouluretki- ja leirikouluohjeistus antaa opettajalle ja/tai huoltajalle tietoa niistä asioista, joita retkeä ja leirikoulua suunnittelevan tulee ottaa huomioon ja miten hänen tulee toimia. Kouluretken ja leirikoulun suunnitteluun ja valmisteluun tulee varata aikaa, jotta koulun ulkopuolinen opetus on toimivaa, antoisaa ja turvallista. Ohjeistuksessa käydään läpi kouluretken ja leirikoulun suunnitteluun, järjestämiseen ja varainhankintaan liittyviä asioita sekä vastuu- ja valvontakysymyksiä.

Koulun ulkopuolinen opetus on kirjattu koulun vuosisuunnitelmaan. Yksittäisiä tunteja ei vuosisuunnitelmaan kirjata, vaan siitä tulee käydä ilmi yksittäisten tuntien pitämisen mahdollisuus koulun ulkopuolella.

Oppilas saa opetussuunnitelman mukaista opetusta, ohjausta ja tarvitsemaansa tukea myös koulun ulkopuolella järjestettävässä opetuksessa. Koulun järjestyssäännöt ja rangaistukset ovat voimassa myös koulun ulkopuolella toteutettavan opetuksen aikana. Opetuksen järjestämispaikan tulee olla turvallinen. Opettaja ja rehtori arvioivat opetusryhmän erityispiirteet ja sen, voidaanko opetus, ohjaus ja tuki toteuttaa turvallisesti koulun ulkopuolella.

1.1. Osapäivän tai koko päivän retki

Kouluretki ja opintokäynti on enintään yhden koulupäivän pituinen, tiettyyn oppiaineeseen tai tiettyihin oppiaineisiin liittyvä tutustumisen määriteltyyn kohteeseen. Kouluretkellä ja opintokäynnillä tarkoitetaan retkeä, joka vaatii kuljetuksen (polkupyörät tai bussikuljetus).

Lähiretki on koulun lähimaastoon suuntautuva retki, joka ei vaadi kuljetusta.

1.2. Yön yli kestävä retki

Leirikoulu on useamman päivän, kuitenkin enintään viisi (5) koulupäivää, kestoinen koulun ulkopuolinen opetustapahtuma, joka pohjautuu opetussuunnitelman tavoitteisiin, ja jossa korostuvat oppilaslähtöinen työskentely ja sosiaalisten taitojen harjoittelu.

Yökoulu on yhden yön kestävä, koulun tiloissa tai koulun ulkopuolella järjestettävä opetustapahtuma.

Yön yli kestäväälle luokkaretkelle tai leirikoululle laaditaan aikataulu ja tarvittaessa tarkennetaan koulun ja luokan sääntöjä. Oppilailta ja huoltajilta on hyvä pyytää allekirjoitettu kirjallinen suostumus, että oppilas voi osallistua retkelle tai leirikouluun ja että he ovat tutustuneet leirikoulun sääntöihin ja ohjelmaan. Ohjelmasta tulee käydä ilmi esimerkiksi oppilaiden mahdollinen vapaa-aika, joka ei ole opettajajohtoista. Säännöt annetaan allekirjoitetun paperin liitteenä.

2. Suunnittelu

2.1. Toimintasuunnitelma

Koulun ulkopuolinen opetus, ohjaus ja tuki suunnitellaan ennakkoon hyvin, arvioidaan riskit ja sovitaan toimintaperiaatteet ennakoiduissa riskitilanteissa, kuten muussakin opetuksessa. Suunnittelu tehdään ajoissa yhdessä huoltajien ja mahdollisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

Kouluretki tai leirikoulu tulee aina suunnitella huolellisesti. Osallistujien turvallisuus on kaikessa toiminnassa etusijalla. Vastuuopettaja täyttää *Kouluretken/Leirikoulun toimintasuunnitelma* -lomakkeen, jonka rehtori hyväksyy. Leirikoulusta rehtori tekee viranhaltijapäätöksen. Toimintasuunnitelma arkistoidaan pysyvästi.

Suunnitelmassa tulee olla seuraavat asiat:

- vastuuopettaja
- valvojat, jotka rehtori hyväksyy
- kouluretken tai leirikoulun kohde
- järjestämisajankohta
- matkareitti ja -järjestelyt

- majoitus- ja ruokailujärjestelyt
- turvallisuusjärjestelyt
- retkelle osallistuvat oppilaat
- koululle jäävät oppilaat ja heidän opetusjärjestelynsä
- vakuutukset
- kustannusarvio ja varainkeruu sisältäen suunnitelman siitä, miten ja mihin kerätyt varat käytetään matkan peruuntuessa
- retken tavoitteet

Suunnitteluvaiheessa matkakohteen valinnassa on tärkeää miettiä seuraavia kysymyksiä:

- Miten kohde palvelee ryhmän oppimista ja tiettyä oppiainetta tai tiettyjä oppiaineita?
- Voidaanko kohteessa huolehtia osallistujien turvallisuudesta?
- Onko kohde hyödyllinen ryhmälle, kun huomioidaan oppilaiden ikä ja osaamistaso?
- Onko kohde realistinen, kun huomioidaan kustannukset ja matkakuljetukset?
- Minkälainen on kohteen palvelutaso?
- Onko kohteesta aiempia kokemuksia?
- Mikä on oppilaiden, opettajien ja huoltajien mielipide kohteesta?

Myös varainhankinta on mietittävä heti retken tai leirikoulun suunnittelun aluksi:

- Mitkä ovat retken kustannukset?
- Miten retken järjestämiseksi tarvittavat varat hankitaan?

Varainhankinta ja sen onnistuminen vaikuttavat myös matkakohteen valintaan. Varainhankinnan ja retken maksamisen lähtökohtana on, että Suomen perustuslain (731/1999) 16 §:n mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Varainhankinnasta ja perusopetuksen maksuttomuudesta on lisätietoa luvussa 3.

Jos kouluretkä ei ole kirjattu koulun lukuvuosisuunnitelmaan, tulee rehtorin toimittaa sivistyslautakunnalle hyväksyttäväksi lukuvuosisuunnitelman muutosesitys, josta käy ilmi kaikki retkeä koskevat seikat.

Rehtori arvioi, osoitetaanko opettajalle erikseen työaikaa koulun ulkopuoliseen opetukseen ja kuinka paljon.

Mahdolliset eväät kuljetetaan elintarvikehygienian mukaisesti tai ruokailu toteutetaan jollakin muulla sovitulla tavalla.

Osallistujien allergiat ja muut rajoitteet, joilla on merkitystä koulun ulkopuolella oppimisen kannalta, ovat tiedossa ja niistä on ilmoitettu tarpeen mukaan yhteistyötahoille huoltajan luvalla. Opettajalla on oltava mukanaan työnantajalta puhelin, jotta hän voi olla yhteydessä tarvittaviin tahoihin.

2.2. Tiedottaminen

Oppilaille ja huoltajille tiedotetaan etukäteen normaalista työjärjestyksestä poikkeava toiminta. Yön yli kestävän retken kohdalla opettaja kutsuu huoltajat hyvissä ajoin koolle keskustelemaan asiasta ja sen vaatimista järjestelyistä.

Kouluretkestä tai leirikoulusta tulee tiedottaa huoltajia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta kaikki ehtivät valmistautua ja miettiä osallistumisestaan retkeen ja sen valmisteluun. Vastuuopettaja tiedottaa retkeä koskevista asioista rehtoria ja matkaa suunnittelevat opettajat pitävät huolen tiedon jakamisesta kaikille huoltajille. Tiedotteisiin pyydetään huoltajilta kuittaus. Vastuuopettajan tulee tiedottaa huoltajia ja rehtoria myös lähiretkistä esim. Wilma-viestillä ja/tai sähköpostilla.

Leirikoulun suunnittelun alkaessa vastuuopettaja kutsuu koolle leirikoulukokouksen, johon kutsutaan ryhmän huoltajat. Näin kaikilla on mahdollisuus esittää mielipiteitään ja ehdotuksiaan kohteesta, järjestelyistä, varainkeruusta ja muista retkeen liittyvistä asioista. On tärkeää painottaa kaikkien sitoutumista suunnitteluun ja järjestelyihin, jotta leirikoulu toteutuu. Vastuuopettaja kysyy myös oppilaiden ehdotuksia ja mielipiteitä, jotka hän tuo esille leirikoulukokouksessa.

Vastuuopettajan on hyvä leirikoulukokouksessa muistuttaa, että hän on leirikoulussakin virantoimituksessa ja hänellä on opettajan oikeudet ja velvollisuudet. Vastuuopettajalla on myös päätösvalta matkakohteen ja matkajärjestelyiden valinnassa.

Leirikoulun suunnittelua varten voidaan muodostaa leirikoulutoimikunta, joka koostuu 4-6 huoltajasta, jotka kokoontuvat suunnittelemaan leirikoulua vastuuopettajan kutsumana. Toimikunnan jäsenille on määritelty tietyt tehtävät ja vastualueet, esimerkiksi varainkeruusta vastaava henkilö (rahankeräyslaki edellyttää varojenkeruusta vastaavan henkilön nimeämistä). Toimikunnan kokoonpanosta keskustellaan leirikoulukokouksessa. Jäsenille kannattaa nimetä myös varajäsenet.

Huoltajilla on tärkeä rooli leirikoulun suunnittelussa, järjestämisessä ja toteuttamisessa. Ilman huoltajien osallistumista ja tukea leirikoulun toteutuminen on epätodennäköistä.

Miten valmistaudumme leirikouluun?

<i>Suunnittelu - mihin luokka haluaisi lähteä?</i>		
Leirikoulukokous	Leirikoulutoimikunta	Toimintasuunnitelma
<i>Varainkeruu ja matkajärjestelyt</i>		
Vastuuhenkilöt	Varainkeruun säännöt	Kaikkien sitoutuminen
<i>Ennen retkelle lähtöä</i>		
Matkasuunnitelma	Leirikoulusopimus	Hyvä yhteishenki!

2.3. Osallistuminen

Sekä oppilaiden että opettajien osalta kouluretket ja leirikoulut perustuvat vapaaehtoisuuteen. Opettajalla on päätäntävalta retken järjestämisestä tai siihen osallistumisesta. Myöskään oppilasta ei voi velvoittaa lähtemään mukaan kouluretkeen tai leirikouluun, jos leirikoulun ohjelmaan sisältyy maksullisia osia tai jos oppilaalla on erityinen este. Tällöin opettaja suunnittelee osallistumattomille oppilaille vaihtoehdoisen ohjelman, joka mahdollistaa leirikoululla käsiteltävien asioiden oppimisen omassa koulussa.

3. Kustannukset

3.1. Perusopetuksen maksuttomuus

Suomen perustuslain (731/1999) 16 §:n mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Perusopetuksen maksuttomuudessa on kyse subjektiivisesta oikeudesta, ei periaatteesta. Maksuttomuus tarkoittaa sitä, että opetuksesta ei saa aiheutua oppilaalle kustannuksia. Perustuslaki sisältää myös säännökset yhdenvertaisuudesta ja kieltää ihmisten asettamisen eri asemaan ilman hyväksyttävää perustetta (6 §). Taloudellisesta asemasta riippumatta kaikilla lapsilla on oikeus perusopetuslaissa tarkoitettuun opetukseen. (Kouluretket ja leirikoulut,

Opetushallitus, päivitetty 25.5.2016.) Näin ollen oppilaalta ei saa periä maksuja opetukseen rinnastettavasta kouluretkestä tai leirikoulusta.

Koulujen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman mukaisen kouluretki- ja vierailutoiminnan järjestämisestä aiheutuneet kuljetus- ja pääsymaksukulut ovat osa kunnan sivistystoimen kustannuksia. Resurssien myöntäminen on aina tapauskohtaista, mutta pääsääntöisesti pidempien kouluretkien ja leirikoulujen järjestäminen vaatii luokan oman varainkeruun.

3.2. Varainhankinta

Kouluretkiä, leirikouluja ja muita opetukseen liittyviä tapahtumia voidaan tukea oppilaiden ja huoltajien yhteisesti keräämillä varoilla. Varainkeruun tulee olla vapaaehtoista. Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun opetussuunnitelman ja siihen perustuvan lukuvuosisuunnitelman mukaiseen toimintaan huolimatta siitä, onko hän tai hänen huoltajansa osallistunut varojen keräämiseen. Oppilas, joka on saapunut ryhmään kesken leirikoulun suunnittelun ja varainkeruun, on tasavertaisessa asemassa muiden retkelle lähtevien oppilaiden kanssa, eikä häntä voida velvoittaa työ- tai rahakorvaukseen retkelle lähdön edellytyksenä.

Varainkeruu, erityisesti leirikoulua varten, on pitkä prosessi, ja se tulee aloittaa hyvissä ajoin (1-2 vuotta) ennen retken ajankohtaa. Tavoitteeksi kannattaa ottaa hieman arvioituja kuluja suurempi summa, koska ylimääräiset varat on helpompi käyttää ryhmän muuhun toimintaan, kun taas vajaa budjetti voi johtaa retken peruuntumiseen. Rahaa tulee varata myös retkelle lähtevien opettajien ja valvojen matkan maksamiseen.

Varainkeruuta varten on avattava pankkitili luokan nimellä. Tilistä huolehtivat kaksi leirikoulutoimikunnan valitsemaa huoltajaa, joille annetaan käyttöoikeus tiliin. Pankkitilin avaamista varten tulee pankille toimittaa selvitys matkaa koskevan ryhmän jäsenistä, rahankeräyksen tarkoituksesta ja ryhmän keskenään sopimista tilinkäyttöoikeuksista. Pankista voi tiedustella lisätietoa tilin avaamiseen liittyvistä käytännön asioista. Varainkeruusta vastaavien henkilöiden tulee huolehtia kirjanpidosta sekä maksujen ja käteisen rahan ohjautumisesta luokan tilille. Opettaja ei voi olla vastuussa varainkeruusta tai matkatilin hoitamisesta. Opettajan on kuitenkin oltava tietoinen varainkeruun tavoista sekä matkatilin kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta. Kerättävät varat tulee pitää erillään koulun budjetista.

Rahoja ei saa missään tapauksessa säilyttää luokassa, koulurakennuksessa, kotona tai missään muualla kuin pankissa, jonne ne tulee ensisijassa tallettaa. Varkaus- ja onnettomuustapauksissa kunnan vakuutus ei korvaa menetettyä omaisuutta.

Opettaja voi ohjeistaa huoltajia tekemään kirjallisen sopimuksen yllä mainituista varainkeruun säännöistä ja vastuuhenkilöistä, jotta vältetään ikäviltä yllätyksiltä. Kerättävät varat ovat ryhmän yhteisiä, eli jokaisen varainkeruutapahtuman jälkeen varojen käyttöoikeus on yhteinen eivätkä varainkeruuseen osallistuneet henkilöt voi saada mitään osaa kerätyistä rahoista takaisin, vaikka toimintasuunnitelmaan kirjattu retki peruuntuisi jonkun oppilaan osalta. Esimerkiksi jos oppilas muuttaa pois tai vaihtaa koulua ja hänen retkelle osallistumisensa tämän vuoksi peruuntuu, hänellä ei ole oikeutta saada hyvitystä yhdessä kerätyistä varoista.

Jos kaikki retkelle tai leirikouluun osallistuvat tai heidän huoltajansa ovat sitoutuneet lahjoittamaan yhteiseen matkakassaan tietyn rahasumman, vastuupettaja ja leirikoulutoimikunta voi harkintansa mukaan palauttaa osallistumisensa peruvalla oppilaalle lahjoitusta vastaavan rahasumman vain siinä tapauksessa, että peruuntumisesta ei aiheudu minkäänlaisia kuluja.

Jos suunniteltu retki peruuntuu koko ryhmän osalta ja siihen on ehditty jo kerätä varoja, kerätyt rahat käytetään ko. ryhmän yhteiseen toimintaan. Kerätyt varat ovat kokonaan ko. ryhmän varoja, ja niiden käytöstä päättää vastuupettaja yhdessä leirikoulutoimikunnan kanssa.

Varainhankinnassa on hyvä tehdä kaikki sopimukset kirjallisina. Leirikoulutoimikunta tai muut huoltajat eivät voi tehdä sopimuksia koulun tai kunnan nimissä. Varainkeruuseen osallistuvat henkilöt eivät myöskään saa kierrättää kunnan tilin kautta leirikoulun varainhankinnasta aiheutuvia kustannuksia arvonnäköveron välttämiseksi. Koulu tai huoltajat eivät esimerkiksi voi tilata kunnan nimellä myytäviä tuotteita ja myydä niitä voitolla matkakassan kartuttamiseksi. Vain varsinaisesta retkestä tai leirikoulusta aiheutuvista kustannuksista (esim. matkat, majoitus) voidaan vähentää arvonnäkövero, kun kunta on toiminut tilauksen tekijänä (Ks. luku 3.3.).

3.3. Varainkeruussa huomioitavaa

Kun kyseessä ei ole yleishyödyllinen yhteisö tai elinkeinotoiminta, leirikoulun varainkeruusta saatu tuotto ei ole lain mukaan veronalaista tuloa silloin, kun varainhankinta on pienimuotoista, saatu tuotto ei ole palkkaa ja koulu

osallistuu varainhankintaa esimerkiksi ohjaamalla tuoton sellaiselle tilille, josta maksetaan leirikoulun kustannuksia. Varainhankinta koulun opetukseen liittymättömiä matkoja yms. varten ei ole verovapaata (Verohallinnon ohje, Dnro. 508/32/2005).

Peruskoulun oppilaat ja heidän vanhempansa voivat kerätä verovapaasti varoja luokkaretkeä tai leirikoulua varten, jos toiminta on pienimuotoista ja kerätyt rahat käytetään koko oppilasryhmän hyväksi. Tuotosta ei myöskään tarvitse maksaa arvonlisäveroa, jos summa jää alle 10 000 euron. Useimmat koululuokat keräävät varoja luokkatoimikunnan muodossa. Luokkatoimikunta myy tuotteita, esimerkiksi wc-paperia tai keksejä, ja myyntihinnasta tilitetään osa myyjille. Tuotto käytetään yhdessä toteutettavaan luokkaretkeen tai leirikouluun. Jos varainhankinta toteutetaan näin, kerätyistä varoista ei tarvitse maksaa veroa. Sen sijaan, jos tietyn oppilaan tai hänen huoltajansa hankkimat varat käytetään kyseisen oppilaan maksuosuuden rahoittamiseksi, tuotto on veronalaista tuloa ja se täytyy ilmoittaa veroilmoituksella. Myös opetukseen liittymättömästä varainhankinnasta saatu tulo on veronalaista. (www.vero.fi, Koululuokat voivat kerätä varoja verovapaasti, 17.10.2016)

Verohallinnon mukaan koululuokka, työyhteisö tai harrastusryhmä voi järjestää arpajaislain 27 §:n edellytyksin pien- tai miniatyyriarpajaisia tavara-arpajaisina. Jos tällaisten arpajaisten tuotto on alle 3333,33 euroa, arpajaisveroa ei tarvitse maksaa. (Verohallinnon ohje, Dnro. 939/420/2011)

Rahankeräyslain 5 §:n mukaan koululuokat, päiväkotien ryhmät tai muut opinto- ja harrasteryhmät saavat kerätä opiskelu- ja harrastustoimintansa edistämiseen varoja ilman rahankeräyslupaa. Keräyksen toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä tulee lain mukaan näissä tapauksissa aina vastata nimetty, täysivaltainen henkilö.

Arpajaislain 27 §:n mukaan koululuokka tai sitä vastaava opintoryhmä voi ilman arpajaislupaa opiskelun tai opiskelua tukevan harrastustoiminnan edistämiseksi toimeenpanna tavara-arpajaiset, jos arpajaisten toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä vastaa täysivaltainen henkilö. Arpajaisten tulee olla pienarpajaiset, joka tarkoittaa sitä, että arpojen yhteenlaskettu myyntihinta on enintään 2000 euroa ja arpojen myynti ja voittojen jako tapahtuu samassa

tilaisuudessa. Mikäli lupa tarvitaan, tavara-arpajaisluvan saaja ei saa arpoja ostamalla itse osallistua toimeenpanemiinsa tavara-arpajaisiin.

3.4. Tilausten tekeminen ja laskujen maksaminen

Kun kouluretkeen tai leirikouluun liittyvä tilaus, kuten majoitus- ja retkipaketit, tehdään kunnan nimellä (eli tilauksen tekijä on sellainen koulun henkilö, jolla on tilausoikeudet), voidaan kunnalle osoitetusta laskusta vähentää arvonlisävero.

Kun kouluretki- tai leirikoulukohde on valittu, tulee tilausta tehdessä toimia seuraavasti:

1. Koulussa tilausoikeudet omaava henkilö (rehtori, apulaisrehtori, koulusihteeri tai opettaja) tekee tilauksen.
2. Lasku pyydetään lähettämään kunnalle verkkolaskuna
Lopen kunta / yksikön nimi,
OVT-tunnus 003701509191
Verkkolaskuoperaattori: CGI Suomi Oy (tunnus 003703575029)
3. Leirikoulutoimikunta tai vanhempaintoimikunta siirtää kunnan tilille laskun summaa vastaavan rahamäärän (ilman arvonlisäveroa). Siirto tehdään alla olevien tietojen mukaan:

Kunnan tilinumero ja pankin tunnus:

Nordea	FI35 1264 3000 0012 66 NDEAFIHH
OP Loppi	FI81 5253 1520 0002 34 OKOYFIHH
Danske Bank	FI93 8000 1500 6015 06 DABAFIHH

Viestiosioon teksti: X:n koulun retkeen/leirikouluun yms. liittyvä kuljetus/majoitus tms. asia, johon lasku kohdistuu.

4. Vastuu, oikeudet ja velvollisuudet

4.1. Opettajan oikeudet ja velvollisuudet

Oppilas on koko koulupäivän ajan koulun toiminnassa koulun vastuulla. Koulun toiminta pitää sisällään kaiken koulun vuosisuunnitelmaan merkityn opetuksen, siirtymiset opetuspaikoille, välitunnit ja muut tauot sekä koulun kerhot, retket ja leirikoulut. Vaikka toimintaa ohjaisi ulkopuolinen asiantuntija, opettaja on aina vastuussa oppilaista. Jos ohjelmaan sisältyy uimista, järjestelyissä tulee olla erityisen tarkkana. OAJ ja useat muut tahot ovat yhdessä laatineet ohjeistuksen uimaopetuksen järjestämisestä.

Luokkaretken tai leirikoulun järjestäminen on opettajalle vapaaehtoista. Jos retki tai leirikoulu ulottuu normaalin työajan ja -paikan ulkopuolelle, esimieheltä on pyydettävä virkamatkamääräys (virkaehtosopimusten mukaiset päivärahat ja muut korvaukset).

Opettajan OAJ:n jäsenmaksuun sisältyvät vapaa-ajan vakuutukset eivät ole voimassa virkamatkalla kuten leirikoulussa tai luokkaretkellä.

Opettaja ja rehtori päättävät, tarvitaanko mukaan useampi opettaja, koulunkäyntiohjaaja tai muita aikuisia tai erillisjärjestelyitä.

Vakuutusyhtiön ympärivuorokautinen yhteysnumero on oltava mukana, jotta tarvittaessa voidaan kysyä neuvoja oikeista toimintatavoista.

4.2. Oppilaan oikeudet ja velvollisuudet

Koulun lukuvuosisuunnitelmaan kirjatussa koulun ulkopuolisessa toiminnassa, kuten kouluretkellä tai leirikoulussa, oppilaan tulee käyttäytyä niin kuin koulun säännöt ja hyvät käytöstavat edellyttävät. Kunnan perusopetuksen järjestyssäännöt sekä retkeä koskevat ohjeet ovat voimassa koko retken ajan. Oppilaalla on koulun ulkopuolisessa toiminnassa samat oikeudet ja velvollisuudet kuin koulussa järjestettävän opetuksen aikana.

Jos oppilas retken aikana rikkoo järjestyssääntöjä tai ei noudata annettuja ohjeita, voidaan hänet vakavimmassa tapauksessa opettajan harkinnan mukaan palauttaa takaisin kouluun tai kotiin aikuisen valvojan saattamana. Tällöin opettajan tulee tiedottaa huoltajaa ennen kouluun tai kotiin

lähettämistä. Tästä aiheutuvia lisäkustannuksia ei voida periä oppilaalta tai hänen huoltajaltaan maksuttoman perusopetuksen perusteella. Järjestyssääntöjä rikkovaa oppilasta on ensisijaisesti pyrittävä ojentamaan retki- tai leirikoulukohteessa.

Oppilasta ei voi velvoittaa lähtemään mukaan leirikouluun, jos leirikoulun ohjelmaan sisältyy maksullisia osia tai jos oppilaalla on erityinen este. Tällöin opettaja suunnittelee osallistumattomille oppilaille vaihtoehdoisen ohjelman, joka mahdollistaa leirikoululla käsiteltävien asioiden oppimisen.

Yleensä opettajalla ja oppilailla on voimassa samanlainen vakuutusturva koulun ulkopuolella annettavan opetuksen aikana kuin tavallisen koulupäivän aikana. Vakuutusturvan taso kuitenkin vaihtelee, joten opettajan, oppilaan ja huoltajan on aina tiedettävä, onko vakuutusta ja mitä se kattaa.

Koulu ei ole vastuussa oppilaan kadonneista tai rikkoontuneista henkilökohtaisista varusteista tai tavaroista (esim. matkapuhelin).

4.3. Huoltajat

Huoltajat ovat tervetulleita mukaan koulun ulkopuoliseen toimintaan, mutta huoltajien mukanaolo ei vähennä opettajan vastuuta. Leirikoulussa vapaa-aikanaan mukana olevien huoltajien tulee itse järjestää vakuutusturvansa retken ajaksi.

4.4. Vakuutukset

Tapaturman hoidosta ja terveydenhuollosta määrätään perusopetuslain 34 §:ssä: Koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa, koulumatkalla ja majoituksessa sattuneen tapaturman hoito on oppilaalle maksuton. (23.12.1999/1288)

Koulun lukuvuosisuunnitelmaan kirjatulle kouluretkelle tai leirikouluun (virkamatka) lähtevä opettaja ja muu henkilöstö on vakuutettu Lopen kunnan ottamassa ryhmätapaturmavakuutuksessa (IF VAKUUTUS, n:o SP0001033071).

Oppilas on vakuutettu Lopen kunnan ottamassa ryhmätapaturmavakuutuksessa (IF VAKUUTUS, n:o 0001202353) seuraavasti:

- Peruskoulun opetussuunnitelman mukaisessa toiminnassa, luokkaretkillä ja leirikouluissa
- Tapaturman hoitokulut enintään 3000 € (- omavastuu 170 €)
- Hoitokulut julkisen sairaanhoidon kustannusten mukaisesti

Huoltaja voi itsenäisesti oman harkintansa mukaan ottaa oppilaalle matkatavaravakuutuksen tai muita vakuutuksia.

5. Kouluretken tai leirikoulun kulku

5.1. Matkasuunnitelma

Suunnitteluvaiheessa tehtyä toimintasuunnitelmaa täydennetään tarkemmassa matkasuunnitelmassa, joka tulee laatia 1-3 kuukautta ennen retken tai leirikoulun alkua. Siitä tulee ilmetä seuraavat asiat:

- tarkka aikataulu (joustovaraa kannattaa olla yllättävien tilanteiden varalta)
- kuljetukset
- majoitusjärjestelyt ja peseytyminen
- yhteisistä varusteista huolehtiminen
- ruokailujärjestelyt
- turvallisuusjärjestelyt
- erityistä huomiota tarvitsevat oppilaat (esim. diabetes-oppilaat)
- eri valvojen vastuualueet ja työnjako
- valvonnat (leirikoulu-aika on valvottua, myös mahdollinen vapaa-aika)
- toimintasuunnitelmassa olevien tietojen päivittäminen ja huomioon ottaminen
- varasuunnitelmat yllättävien tilanteiden varalta

Muuta huomioitavaa:

- Jos kohteessa uidaan, varmista osallistujien uimataidon taso ja valvonta sekä uimapaikan turvallisuus (luonnonvesistö).
- Ohjeista osallistujat hätätilannetta varten (tapaturma, tulipalo, eksyminen metsässä tai kaupungilla tms.).
- Pidä ensiapulaukku mukana varsinkin maastossa liikuttaessa.

- Kouluretket alkavat koululta ja päättyvät koululle niin oppilaiden kuin opettajienkin osalta. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa oppilaan huoltaja henkilökohtaisesti tuo tai noutaa oppilaan kouluretki- tai leirikoulukohteesta.

Matkasuunnitelma on rakenteeltaan vapaamuotoinen.

5.2. Leirikoulusopimus

Oppilas ja huoltaja sitoutuvat yhteisiin sääntöihin ja menettelytapoihin allekirjoittamalla leirikoulusopimuksen (liite 2), joka toimitetaan vastuupettajalle hyvissä ajoin ennen matkaa. Sopimuksen rikkomisesta seuraa vakavimmassa tapauksessa oppilaan lähettäminen valvottuna kotiin ennen matkan suunniteltua päättymistä.

5.3. Kuljetukset

Tärkein asia matkustettaessa on oppilaiden ja muiden mukana olevien turvallisuus. Turvallisuusnäkökohdat huomioiden voidaan valita edullisin tarkoituksenmukainen liikenneväline joukkoliikenteen ja tilauskuljetuksen välillä. Vastuupettaja päättää kuljetusyrytyksen. Mikäli ryhmä käyttää julkista liikennettä, tiedustellaan mahdollisuutta maksaa matka ryhmämatkalipulla.

Oppilaan turvallisesta kotimatkasta ja siitä aiheutuvista kustannuksista on sovittava huoltajan kanssa. Oppilaan mahdollisuus kulkea itsenäisesti suoraan koulun ulkopuolella järjestettävän opetuksen järjestämispaikalle on aina arvioitava tapauskohtaisesti. Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota oppilaan itsenäisen liikkumisen taitoihin sekä matkan turvallisuuteen. Itsenäisestä kulkemisesta on sovittava huoltajan kanssa. Julkisen liikenteen käyttö on ympäristölle paras vaihtoehto. OAJ:n kannan mukaan opettajan ei pidä kuljettaa oppilaita omalla autollaan, koska se sisältää monia riskejä.

Jos huoltajat kuljettavat oppilaita, tulee vanhemmille selvittää, mikä on heidän juridinen asemansa: Vanhemmat eivät kuljettajina ole koulutuksen järjestäjän palveluksessa ja vastaavat henkilökohtaisesti mahdollisista vahingonkorvauskanteista, vaikka vakuutukset kattavatkin välittömät sairaanhoitokulut.

6. Opettajan muistilista

- vakuutus
- ensiapulaukku
- matkapuhelin
- puhelinnumerot ja muut tarvittavat yhteystiedot: rehtori, koulu, oppilaat ja huoltajat, mahdollinen yhteistyökumppani, lähin terveyskeskus, majoituspaikka, jos ohjelma jatkuu yli yön, vakuutusyhtiön ympärivuorokautinen yhteysnumero
- tiedot osallistujien allergioista ja muista rajoitteista
- säänmukaiset vaatteet ja varusteet
- mahdolliset eväät
- mahdollisen yhteistyökumppanin turvallisuussuunnitelma
- järjestyssäännöt
- leirikoulusopimus
- matkasuunnitelma

Lähteet:

- Oppimaan koulun ulkopuolelle, Opetusalan ammattijärjestö OAJ:n ja Luonto- ja ympäristökasvatuksen tukiverkoston LYKE:n yhteistyönä laatima muistilista 10/2015
- www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/p_erusopetuksen_jarjestaminen/kouluretket_ja_leirikoulut 16.10.2017
- www.leirikoululahettilas.fi 18.10.2017, Suomen Leirikouluyhdistys
- www.vero.fi 19.10.2017
- *Vakuutusturva kuntien ja kaupunkien ryhmätapaturma (erityisehto 300)*
 - *Vakuutusehdot: Tapaturma- ja matkavakuutusten yleiset ehdot*
 - *Tapaturma- ja matkavakuutusten turvaehto 230: Julkisyhteisön tapaturma*
 - *Tapaturma- ja matkavakuutusten erityisehto 330: Kunnat ja kaupungit*

Liitteet:

Liitteet ovat saatavilla Lopen kunnan intranetissä.

Liite 1. Kouluretken / Leirikoulun toimintasuunnitelma

Liite 2. Leirikoulusopimus

Lopen kunta, perusopetus

KOULURETKEN/LEIRIKOULUN TOIMINTASUUNNITELMA

Koulu ja luokka	Retki ____ Leirikoulu ____
Retken / Leirikoulun kohde	Osallistuvat oppilaat (lukumäärä)
Ajankohta	Ei osallistu (lukumäärä) Pois jäävien opetusjärjestelyt:
Vastuuopettaja	Matkareitti ja -järjestelyt
Muut opettajat	Majoitusjärjestelyt
Muut valvojat ja huoltajat	Ruokailujärjestelyt
Kustannusarvio	Turvallisuusjärjestelyt

Varainkeruu	Vakuutukset
Retken / Leirikoulun tavoitteet	
Lisätietoja	

Lopella ____/____/____

Vastuuopettajan allekirjoitus

Rehtori hyväksynyt ____/____/____

Rehtorin allekirjoitus

Lopen kunta, perusopetus

LEIRIKOULUSOPIMUS

Leirikouluun liittyvät periaatteet:

- Leirikoulu on koulua. Leirikoulu toteutetaan normaalista koulutyöstä poiketen koulun ulkopuolella.
- Leirikoulu merkitään koulun opetussuunnitelmaan perustuvaan lukuvuosisuunnitelmaan ja sen osana se on koulun toimintaa.
- Leirikoulu alkaa siitä, kun lähdetään koulun pihasta, ja se kestää siihen asti, kun palataan koulun pihaan.
- Leirikoulussa ja sen aikana sovelletaan kaikkia koulussa noudatettavia sääntöjä, määräyksiä ja menettelytapoja ottaen olosuhteet huomioon.
- Kunnan peruskoulun järjestyssäännöt ovat voimassa leirikoulun aikana.

Koko leirikoulu-aika on koulunkäyntiä, joten leirikoulussa ei ole sellaista vapaa-aikaa, jonka aikana poikettaisiin säännöistä. Mukana olevat opettajat ovat leirikoulussa opettajina kaikkine oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Heillä on samat oikeudet kuin koulussakin ryhtyä toimenpiteisiin turvallisen opiskeluympäristön takaamiseksi ja oppilaiden ohjaamiseksi.

Oppilaat ovat velvollisia noudattamaan kaikkia opettajien antamia ohjeita koko leirikoulun ajan, vuorokauden ympäri. Samoin oppilaat ovat velvollisia noudattamaan kuljetuksesta vastaavien ohjeita ja määräyksiä. Majoitustiloista ei saa poistua ilman lupaa eikä majoitustiloihin saa viedä vieraita. Alkoholien, tupakan ja huumaavien aineiden käyttö ja hallussapito on kielletty.

Leirikoulussa mukana olevat huoltajat ovat avustamassa ja seuraamassa leirikoulua, ja tarvittaessa he toimivat esimerkiksi ryhmänjohtajina tai valvontatehtävissä. Heillä ei ole opettajille kuuluvia oikeuksia, joten heidän tulee ongelmatilanteissa pyytää ohjeita ja apua mukana olevilta opettajilta.

Toiminta tai laiminlyönnit, jotka saattavat vaarantaa leirikouluun osallistuvien turvallisuuden tai leirikoulun ohjelman mukaisen etenemisen, johtavat toimenpiteisiin. Opettajalla on oikeus lähettää oppilas valvojan saattamana kotiin kesken leirikoulun, jos oppilas rikkoo sääntöjä. Ennen kotiin lähettämistä opettajan on tiedotettava asiasta oppilaan huoltajalle.

Oppilaat sitoutuvat noudattamaan leirikoulusopimuksen sääntöjä sekä hyväksymään menettelytavat ja seuraamukset allekirjoittamalla leirikoulusitoumuksen.

Oppilaiden huoltajat sitoutuvat allekirjoittamallaan leirikoulusopimuksella leirikoulun sääntöihin ja niistä seuraaviin menettelytapoihin ja seuraamuksiin.

LEIRIKOULUSITOUMUS

Oppilaalle

Olen saanut tiedon leirikoulun käyttäytymissäännöistä sekä menettelystä ja seuraamuksista sääntöjen rikkomistapauksissa. Sitoudun noudattamaan leirikoulun sääntöjä ja opettajien antamia ohjeita. Olen tietoinen, että koulu ei ole vastuussa kadonneista tai rikkoutuneista tavaroistani. Sitoudun huolehtimaan omalta osaltani siitä, ettei kenenkään leirikouluun osallistuvan turvallisuus vaarannu minun käyttäytymiseni tai laiminlyöntini vuoksi. Samoin lupaan, että teen omalta osaltani voitavani leirikoulun onnistumisen puolesta.

Olen tietoinen ja hyväksyn menettelytavat, jotka edellä on kirjoitettu.

Oppilaan nimi ja luokka: _____

Päiväys: _____

Oppilaan allekirjoitus: _____

Oppilaan huoltajalle

Olen saanut tiedon leirikoulun käyttäytymissäännöistä sekä menettelystä ja seuraamuksista sääntöjen rikkomustapauksissa. Olen tietoinen, että koulu ei ole vastuussa kadonneista tai rikkoutuneista henkilökohtaisista tavaroista. Sitoudun selvittämään lapselleni leirikoulun sääntöjen ja opettajien antamien ohjeiden noudattamisen merkitystä leirikouluun osallistuvien turvallisuudelle ja leirikoulun onnistumiselle.

Olen leirikoulun aikana tavoitettavissa seuraavasta puhelinnumerosta:
_____.

Olen tietoinen ja hyväksyn menettelytavat, jotka edellä on kirjoitettu.

Päiväys: _____

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys: _____